

กลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

The Strategies for Knowledge Management of Phrapariyattidhamma Schools, General Education Department, KhonKaen Province

อินตอง ชัยประโคน¹ และ ศศิรดา แพงไทย²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

IntongSappakhom¹ and Sasirada Pangthai²

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author; Email: in.tong1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการความรู้ 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการความรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 36 คน และครูผู้สอนจำนวน 196 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 232 คน ซึ่งได้มาจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง สำหรับศึกษาสัดส่วนประชากรของ R.V.Krejcie & D.W. Morgan (1970) โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหรือชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นประเมินองค์ประกอบ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

* ได้รับบทความ: 12 ธันวาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอบรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562

Received: December 12, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบด้านที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการจัดบันทึกความรู้ สภาพที่พึงประสงค์ การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่าสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

2. กลยุทธ์การจัดการความรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เป้าประสงค์ : พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายในการจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ 1) การกำหนดความรู้ 2) การค้นหา/การเสาะหาความรู้ 3) การปรับปรุง/สร้างความรู้ 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การจดบันทึกความรู้

คำสำคัญ : กลยุทธ์; การจัดการความรู้; โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study the components and indicators of knowledge management, to study the current situation and the desirable conditions of knowledge management, and to develop the strategies for the desirable knowledge management of Phrapariyattidhamma schools, general education department, KhonKaen province. The informants included 36 school administrators and 196 teachers, with the total number of 232 people. The sample size was determined by R.V.Krejcie & D.W. Morgan (1970) by using stratified random sampling method. The research instruments were component evaluation and 5-level rating scale questionnaire with value of Index of Item-Objective Congruence (IOC) between 0.80-1.00 and reliability at 0.98.4 The statistics used for data analysis comprised mean, standard deviation and reliability.

The research results were found that:

1. The current situation of knowledge management of Phrapariyattidhamma schools, general education department, KhonKaen province, in overall, was rated at a moderate level. When considering in each aspect, it was found that the aspect with the most practice was knowledge recording, the desirable conditions of knowledge management of

Phrapariyattidhamma schools, general education department, KhonKaen province, In overall, was found that it was rated at the highest level.

2.The strategies for the desirable knowledge management of Phrapariyattidhamma schools, general education department, KhonKaen province, with the goal to develop students to be qualified people in accordance with the purpose of knowledge management of Phrapariyattidhamma schools, general education department, KhonKaen province, consisted of 6 strategies, namely 1)knowledgedetermination, 2)searching for knowledge, 3) improvement/creation of knowledge 4)application of knowledge 5) exchange of knowledge and 6) knowledge recording.

Keywords: Strategies; Knowledge Management; Phrapariyattidhamma Schools General Education

บทนำ

การจัดการความรู้ถือว่าเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งปัจจุบันนี้ นับว่าเป็นยุคของเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาดังเราจะเห็นว่า วิธีการทำงานของครูจะต้องมีทักษะจากความรู้ตามหลักสูตรที่ได้จดจำ ร่ำเรียนมา นอกจากนี้ครูจะต้องมีทักษะการทำงาน เพื่อให้เกิดความรู้ เพราะ ความรู้มีอำนาจ (Knowledge Power) เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งสำคัญเป็นสิ่งที่ผูกพันอยู่กับงานหรือกิจกรรมของแต่ละบุคคลในองค์กร ซึ่งความรู้ที่ใช้ในการทำงานนั้น จะถูกสร้างขึ้นมาโดยผู้ปฏิบัติงานหรือกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเอง ซึ่งอาจสร้างขึ้นจากการเลือกเอาความรู้เชิงทฤษฎีหรือความรู้จากภายนอกมาปรับแต่งเพื่อการใช้งาน หรือสร้างขึ้นโดยตรงจากประสบการณ์ในการทำงานก็ได้ (Kanyarat Teerathanachaiyakun, 2014 : 134-144) ดังนั้น ความรู้ที่จะนำมาใช้เพื่อให้องค์การบรรลุตามเป้าหมายนั้น จำเป็นจะต้องมีการจัดการความรู้เป็นขั้นเป็นตอนเพื่อให้การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบซึ่งตรงกับแนวความคิดของวิจารณ์ พานิช (Vicharn Panich, 2004) การจัดการความรู้คือการรวบรวมความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรหรือส่วนราชการ ซึ่งกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร ทั้งความรู้ภายในและความรู้ภายนอก เพื่อให้ทุกคนในองค์กร สามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนางานของตนให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์การมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุดความรู้จึงกลายเป็นทรัพย์สินได้ก็ต่อเมื่อองค์การ สามารถนำความรู้ทันไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติจัดการความรู้ได้พนักงานระดับปฏิบัติการ ผู้ปฏิบัติจัดการความรู้ คือ

ผู้จัดการความรู้ตัวจริงทำหน้าที่หลักเกี่ยวกับความรู้ 4 ประการคือการเสาะหา สร้าง ส่งเสริม และใช้ ความรู้ผู้ใช้ปฏิบัติจัดการความรู้ประกอบด้วยคน 2 กลุ่มคือผู้ปฏิบัติกับผู้เชี่ยวชาญ ความรู้ (Miss CHEN ZHU, 2014 : 14)

กลยุทธ์เป็นวิธีการดำเนินงาน ที่คาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร เป็นแผนของผู้บริหารระดับสูง ที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับภารกิจและเป้าประสงค์ขององค์กร เป็นชุดทางเลือกระยะยาว เกี่ยวกับเป้าประสงค์เชิงปฏิบัติการ และนโยบายรวมทั้งแผนปฏิบัติการของแผนงานรัฐบาล ซึ่งองค์การภาครัฐบาลกำหนด โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของแผนงานที่รัฐบาลกำหนดไว้ และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของแผนงาน มีแนวทางในการเปรียบเทียบจุดแข็งขององค์กรกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อคิดหาวิธีการที่ดีที่สุด ในการตอบสนองความต้องการผู้รับบริการ ออกแบบมาเพื่อเปลี่ยนแปลงองค์การจากสถานภาพปัจจุบัน ไปสู่สภาพที่ปรารถนาไว้ตามเป้าประสงค์ ภายใต้ข้อจำกัดของความสามารถและศักยภาพ (Ministry of Education, 2009) ตรงกับแนวความคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (Kriengsak Charoenwongsak, 2006) ที่กล่าวถึงบทบาทของกลยุทธ์คือการปฏิบัติงาน วิธีการหรือแผนการที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ มีลักษณะเป็นขั้นตอน มีความยืดหยุ่นพลิกแพลงได้ตามสถานการณ์ โดยอาศัยความรู้ความชำนาญ จุดมุ่งหมาย เพื่อเอาชนะคู่แข่งหรือเพื่อหลบหลีกอุปสรรคต่างๆจนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการการบริหารจัดการที่องค์การมุ่งหมายพยายามสร้างประสิทธิผล และประสิทธิภาพ การทำงานให้มากที่สุด ตลอดเวลา ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็น "ชื่อเสียง" หรือ "ทักษะความชำนาญ" ที่องค์การเก็บสะสม เอาไว้ และนำไปสร้างความเจริญเติบโตให้กับองค์กรต่อไปอีกในอนาคต ซึ่งทุกองค์การ ตระหนักถึง “กลยุทธ์” ในการบริหารจัดการเป็นอันดับแรก

ดังนั้น กลยุทธ์การจัดการความรู้จึงมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในปัจจุบันอย่างมาก

1. ทำให้การกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และทิศทางในการดำเนินงานขององค์กรในอนาคตชัดเจนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบด้าน
2. ทำให้การดำเนินงานทุกส่วนภายในองค์กรเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน

3. ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับมีส่วนร่วมในการริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาองค์การให้
ความก้าวหน้ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. ทำให้องค์การสามารถคาดการณ์ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและแสวงหาเทคนิควิธี
ในการเปลี่ยนแปลงปัญหาให้เป็นโอกาสเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและ
บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

5. ทำให้ผู้บริหารทุกระดับมีวิสัยทัศน์ชัดเจนตรงกันสามารถตัดสินใจได้อย่าง
รอบคอบและลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เป็นโรงเรียนในสังกัด
ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
(Guidelines for educational, 2009) โดยได้จัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรผู้เป็น
ศาสนทายาท ด้วยความมุ่งหวังจะให้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาคให้เป็น
ผู้มีความรู้และความประพฤติที่ดีงาม เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้มีฝีมือในการจัดทำผลงาน
มุ่งหวังดังกล่าว ได้รับความเอาใจใส่ทุ่มเทจากพระเถระ ผู้บริหาร ครู และผู้อุปถัมภ์โรงเรียน
ด้วยดี ทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย แต่จากการดำเนินการเรียนการสอน
ที่ผ่านมาเป็นการดำเนินการไปตามแนวทางของแต่ละแห่ง ยังไม่มีการร่วมมือทาง
วิชาการเท่าที่ควรจะเป็น อนึ่ง ครูและนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
ที่ตั้งใจทำงานเรียนดี มีผลการเรียนดี มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ที่มีฝีมือในการจัดทำผลงาน
งานประดิษฐ์และอื่นๆ อย่างมาก แต่ไม่มีโอกาสได้แสดงผลงานและความรู้ดังกล่าวในที่ต่างๆ
ทำให้ไม่เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน โรงเรียน นักเรียน และหน่วยงานอื่น การจัดการความรู้
จึงเหมาะสมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น การจัดการ
ความรู้จะเป็นระบบเป็นขั้นตอน 1) การกำหนดความรู้ 2) การค้นหา/การแสวงหาความรู้
3) การปรับปรุง/สร้างความรู้ 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การจด
บันทึกความรู้ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ จนสามารถนำความรู้ที่
ได้ไปใช้และต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ขององค์กร
ที่ตั้งเอาไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
2. พัฒนากลยุทธ์การจัดการความรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) คือวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ให้ได้องค์ประกอบของการจัดการความรู้เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มาทำการการวิเคราะห์ Matrix analysis

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างกลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จากผลการวิเคราะห์ Matrix analysis

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบ และยืนยันกลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินกลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert

การหาคุณภาพของเครื่องมือ สร้างเครื่องมือประเมินความสอดคล้อง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนได้ประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยการหาค่าความสอดคล้องข้อกระทงคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item objective Congruence : IOC) และ การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยข้อมูลเป็นแบบสำรวจรายการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ หาค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และการประเมินความต้องการจำเป็น รายละเอียดผู้วิจัยวิเคราะห์ ข้อมูล โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (Suwimon Wongwanich, 2007)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการจัดบันทึกความรู้ รองลงมาคือด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการ

จัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมพบว่าสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุดคือด้านการค้นหา/การเสาะหาความรู้รองลงมาคือด้านการกำหนดความรู้ ด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับต่ำที่สุดคือด้านการประยุกต์ใช้ความรู้

2. ผลกลยุทธ์การจัดการความรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การค้นหา/การเสาะหาความรู้ 3) การปรับปรุง/สร้างความรู้ 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การจดบันทึกความรู้

กลยุทธ์หลักที่ 1.ด้านการกำหนดความรู้ ประกอบด้วย เป้าประสงค์ : บุคลากรให้ความร่วมมือในการร่วมคิด วางแผน เพื่อช่วยกำหนดความรู้ในการพัฒนาโรงเรียนอย่างเต็มที่ โดยมี 5 มาตรการ มาตรการที่ 1) จัดกระบวนการเพิ่มความรู้ที่จำเป็นต่อการศึกษาแก่บุคลากร 2) ประกาศและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับองค์ความรู้ นวัตกรรมที่บุคลากรต้องแสวงหา 3) กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและแผนงานในการกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ 4) กำหนดและประกาศนโยบายที่เป็นความรู้ นวัตกรรมใหม่ของโรงเรียน 5) ทำการประเมินความรู้เดิมของบุคลากรภายในโรงเรียน

กลยุทธ์หลักที่ 2 การค้นหา/การเสาะหาความรู้ ประกอบด้วย เป้าประสงค์ : โรงเรียนจัดทำฐานข้อมูล แหล่งเรียนรู้ ให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการเพื่อใช้ในการค้นหาความรู้ โดยมี 10 มาตรการ มาตรการที่ 1) โรงเรียนจัดทำฐานข้อมูล แหล่งเรียนรู้ แหล่งค้นคว้าข้อมูล 2) โรงเรียนส่งเสริมได้เปิดโอกาสให้ครูแสวงหาความรู้จากช่องทางต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น YouTube, Wikipedia ฯลฯ 3) มีการหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ 4) บุคลากรมีการระดมความคิดวิธีการที่หลากหลายให้ได้มาซึ่งความรู้ที่พึงลึก 5) สรุปประเด็นสำคัญและทำการบันทึกความรู้ด้วยไฟล์ Digital เพื่อให้มีความทันสมัยและเพิ่ม 6) โรงเรียนจัดเตรียมผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทาง 7) โรงเรียนกำหนดเป้าหมายเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายและลักษณะงาน 8) โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายในการแสวงหาความรู้ของบุคลากร 9) เตรียมข้อมูลสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านการสืบค้นทางออนไลน์ 10) มีการหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์หลักที่ 3 การปรับปรุง/สร้างความรู้ประกอบด้วย เป้าประสงค์ : ได้พัฒนาบุคลากรให้เกิดทักษะตรงกับความต้องการของโรงเรียน โดยมี 9 มาตรการ ได้แก่ 1) ประเมินและคัดเลือกความรู้ที่ตรงกับความต้องการของบุคลากร 2) วิเคราะห์สังเคราะห์ และบูรณาการกับความรู้เดิมเพื่อสร้างเป็นนวัตกรรมองค์ความรู้ใหม่ของโรงเรียน 3) จัดให้มีทีมผู้ชำนาญการ กลั่นกรอง ตรวจสอบ ข้อมูลที่ได้จากการสร้างความรู้ 4) โรงเรียนมีการให้รางวัลแก่บุคลากรที่สามารถสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรม 5) ทำการจัดเก็บองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ของโรงเรียน 6) มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสร้างความรู้แก่บุคลากรโรงเรียน 7) บุคลากรสามารถทดลองใช้ความรู้และนวัตกรรมใหม่ที่สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน 8) เปิดโอกาสเพื่อให้บุคลากรอภิปราย สร้างเวทีสนทนา 9) ผู้บริหารสนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดการสร้างความรู้และนวัตกรรม

กลยุทธ์หลักที่ 4 ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ประกอบด้วย เป้าประสงค์ : ผู้บริหารสร้างทักษะและพัฒนาการปฏิบัติงาน การวางแผน การตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่บุคลากรมีกลยุทธ์รอง 6 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประยุกต์ใช้ความรู้ 2) บุคลากรนำความรู้ที่สร้างขึ้นมาปรับใช้ในกิจกรรมต่างๆ 3) มีการวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจผ่านความรู้ที่สร้างขึ้น 4) บุคลากรนำความรู้ที่สร้างขึ้นมาเพิ่มทักษะและพัฒนาการปฏิบัติงาน การวางแผน การตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) โรงเรียนมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โดยผ่านระบบออนไลน์ เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ทุกที่ทุกเวลา 6) ใช้ความรู้อย่างหนึ่งเพื่อทดแทนความรู้เดิม โดยประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพของโรงเรียน

กลยุทธ์หลักที่ 5 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย เป้าประสงค์ : บุคลากรมีทักษะ คิดวิเคราะห์ รู้จักแยกแยะข้อมูลในประยุกต์ โดยมี 9 มาตรการ ได้แก่ 1) มีการจัดเก็บความรู้ และวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในรูปเอกสารไฟล์ Digital 2) มีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานต่างๆ 3) มีเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยน ความรู้ (Knowledge Forum) 4) สร้างเครือข่ายของผู้มีความรู้จากการปฏิบัติ หรือชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice) 5) กำหนดวิธีการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เหมาะสม ผ่าน Social Networking เช่น Facebook, Line 6) มีการกำหนดเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนความรู้ 7) มีการพบปะกันสม่ำเสมอและหาวิธีการทำงานในเรื่องนั้นๆ ให้ดีขึ้น ผ่าน Video

Conference การสื่อสารทางไกล 8) สร้างแรงจูงใจที่สนับสนุนการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9) สร้างระบบพี่เลี้ยง (Mentor system) เพื่อเป็นการสร้างผู้นำที่เป็นแบบอย่าง

กลยุทธ์หลักที่ 6 ด้านการจัดเก็บข้อมูล ประกอบด้วย เป้าประสงค์ : การจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ ร่วมมือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องและจัดหาหมวดหมู่ความรู้ที่ได้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาระบบความรู้มีกลยุทธ์รอง 1) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์มีการจัดความรู้เป็นกลุ่มหมวดหมู่ ในรูปแบบต่างๆ 2) การเก็บรักษาความรู้ทุกประเภทที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้การบันทึกเป็นเอกสาร วิดีโอ เสียง รูปแบบระบบ Digital 3) มีการทดลองปฏิบัติและบันทึกประสบการณ์นำความรู้ไปใช้ 4) มีการจัดการความรู้ให้ทันสมัยเสมอโดยการนำเทคโนโลยี และสารสนเทศ (ICT) มาใช้ 5) มีหน่วยงานหรือบุคลากรรับผิดชอบในการเก็บบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบและเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกการสืบค้น 6) มีการเลือกเครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการบันทึกความรู้ 7) มีการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรทราบว่ามีความรู้อะไรที่โรงเรียนบันทึกเก็บไว้ 8) มีการเชื่อมโยงทรัพยากรพร้อมที่จะติดต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = .73) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .67) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ กลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน มีค่า $PNI = .48$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูง ได้แก่ 2. ด้านการค้นหาความรู้ ($PNI = .65$) รองลงมาคือ 1. ด้านการกำหนดความรู้ ($PNI = .59$) ส่วนประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในระดับต่ำ ได้แก่ 5. ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4.0 ($PNI = .41$) และ 6. ด้านการจัดเก็บข้อมูล ($PNI = .40$) เป็นจุดแข็งของกลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับ Chaiyos Paiwithayasiritham (2016 : 1-15) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการประเมินความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี PNI_{modified} ในภาพรวมตามการประเมินของอาจารย์มีค่าเท่ากับ .463 โดยรายการประเมินที่มีค่าสูงที่สุด คือ “ด้านการบริการวิชาการ” (.681) รองลงมาคือ “ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม” และ “ด้านการวิจัยและสร้างสรรค์” (.569 และ .548 ตามลำดับ) ในส่วนของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่าดัชนี PNI_{modified} ในภาพรวมมีค่าเท่ากับ .357 โดย รายการประเมินที่มีค่าสูงที่สุด คือ “ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม” (.516) รองลงมาคือ “ด้านการบริการวิชาการ” และ “ด้านการวิจัยและสร้างสรรค์” (.407 และ .363 ตามลำดับ) สอดคล้องกับ Rungthiwa Mulsathan (2014) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สอดคล้องกับบริบท แม่ฮ่องสอน ที่กล่าวว่า ดัชนีบ่งชี้การสอนของผู้สอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน คือ เตรียมเนื้อหาทั้งเนื้อหา และวิธีการจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ฝึกให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง อีกทั้งการประเมินผลการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นในตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรี 5 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม คือ การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม สามารถปรับวิถีชีวิต ค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท (2) ด้านความรู้ คือ ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริง และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (3) ด้านทักษะทางปัญญา คือ ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ คือ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำความรับผิดชอบ ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง และ (5) ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี คือ ความสามารถในการใช้การวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้การสื่อสาร การเขียนและการใช้เทคโนโลยี

เมื่อวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมรายด้าน โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50 (จากระบบ 5 ระดับ) ผลการวิเคราะห์พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในกลยุทธ์การจัดการความรู้ของโรงเรียนพระปริยัติ

ธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน อยู่ในส่วนที่ 3 คือ ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง เป็นส่วนมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในส่วนที่ 3 คือ ผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง ทุกด้านสอดคล้องกับ Chaiyos Paiwithayasiritham (2016 : 1-15) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรผลการวิเคราะห์เมทริกซ์พบว่า บทบาทของบัณฑิตวิทยาลัยในภาพรวมตามการประเมินของอาจารย์ อยู่ในส่วนที่ 3 คือ ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกือบทุกด้าน อยู่ในส่วนที่ 3 คือ ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง ยกเว้นด้านการเรียนการสอน อยู่ในส่วนที่ 2 คือ ผลงานประสบความสำเร็จดี ในส่วนบทบาทของบัณฑิตวิทยาลัยในภาพรวมตามการประเมินของนักศึกษาพบว่า อยู่ในส่วนที่ 3 คือ ผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกือบทุกด้าน อยู่ในส่วนที่ 3 คือ ผลงานไม่ดีต้องปรับปรุง ยกเว้นด้านการบริหารจัดการของบัณฑิตวิทยาลัย อยู่ในส่วนที่ 2 คือ ผลงานประสบความสำเร็จดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ควรศึกษาผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ แล้วนำไปประกอบการพิจารณา ประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพ บริบทของโรงเรียน ต่อไป

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นควรจัดสัมมนาให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียน ศึกษาผลวิจัยครั้งนี้ และผลการวิจัยอื่นๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกันเพื่อหาข้อสรุปและแนวทางร่วมกันในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มอื่นๆ หรือผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นควรระดมสรรพกำลังการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาให้เข้มแข็ง กับหน่วยงาน สถานประกอบการ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบวิจัยและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (R&D) โดยนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปออกแบบพัฒนาตามกลยุทธ์ เป็นการศึกษาต่อยอดเพื่อนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

2.2 ควรวิจัยปฏิบัติการการบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษาที่พึงประสงค์มากที่สุดจากการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงจากการศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น

2.3 ควรมีการประเมินความต้องการจำเป็นกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับทางสถานศึกษา เช่น ผู้นำทางศาสนาที่อยู่ในเขตสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น ประชาชน และตัวนักเรียนเอง ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำข้อมูลผล จากการวิจัยที่หลากหลาย และเจาะลึกทุกประเด็นปัญหา ซึ่งเป็นข้อมูลจากทุกฝ่ายที่ส่วนเกี่ยวข้อง กับสถานศึกษา มาใช้ปรับปรุงพัฒนาในด้านการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นสาธารณะต่อไป

References

- Chaiyos Paiwithayasiritham. (2016) . A Needs Analysis to Develop the Graduate School of Silpakorn University. *Veridian E-Journal,Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(1), 1-15.
- CHEN ZHU (2014). *Knowledge Management Strategies of Chinese Company Invested in Thailand in Electronic and Chemical Plastic Industry*. Master of Business Administration Program. Dhurakij Pundit University.
- Guidelines for educational. (2 0 0 9) .*management according to the school curriculum the basic Phrapariyattidhamma Schools*, Bangkok.
- Kanyarat Teerathanachaiyakun. (2014). Knowledge management Success Factors. *Panyapiwat Journal*. 5(Special Issue), 134-144.

- Kriengsak Charoenwongsak. (2006). *Strategic thinking*. Bangkok: Success Media.
- Krejcie, R. V. and Morgan D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30, 607–610.
- Ministry of Education. (2009). *Core curriculum for basic education 2008*. Bangkok: Agricultural Cooperative Assembly Printing Company Limited.
- Rungthiwa Mulsathan. (2014). Development of Teacher Students' Competencies to Conform with the Maehongson Context. *Management Journal. Faculty Management Science lampang Rajabhat University*. 17,(1)
- Suwimon Wongwanich. (2007). *Needs assessment research*. Bangkok. Publisher of Chulalongkorn University.
- Vicharn Panich. (2004). *Knowledge management for practitioners*. (2nd ed.). Bangkok: Mental health.